
POLGÁRI JOG

Főszerkesztő :

Dr. MESZLÉNY ARTUR

Szerkesztik :

Dr. BECK SALAMON

Dr. VARANNAI ISTVÁN

Grosschmid Bénihez.

Irtta: *Dr. Meszlény Artur.*

Megnehezedett az idők járása fölöttünk. Trianonnal nemcsak erdeinket, érceinket és sónkat veszítettük el: szellemi kincsek mérhetetlen tömege is ott veszett. Bármennyire megerősítették az utolsó évek a jogfilozófiát abban a felfogásban, hogy a jog lényegéhez tartozik a kényszer alkalmazásával való fenyegetés és adott esetben az e fenyegetés beváltásához szükséges nyers erő: bizonyosabbá vált mint valaha, hogy a jogparancsnak való engedelmesség végső motivuma a túlnyomó többségben lévő tisztességes és jogtisztelő subditusok önkéntes alávetése, amely abból a tudatból táplálkozik, hogy a jogparancs egyuttal erkölcsi parancs is, az annak való engedelmesség egyuttal morális kötelesség. Az a megrázkódtatás, amely Trianonból kiindulva ezt a meggyőződést érte, a jog élő erejének is katasztrófája, s a jelen sok. szomorú eseményének megrázó végső magyarázata.

Mint jogunk régi nagyságának vigaszt és buzdítást osztogató márványszobra, úgy emelkedel ki Te, Mesterünk, a jog terén is elharapódzó általános pusztulás sivársága közepette, s hirdeted léteddel, halhatatlan műveid diadalmas eredményeivel, egy emberélet küzdelmei fölött tisztult lélekkel végigtekintő és mindent megértő bölcseségeddel a magyar jog, a magyar magánjog intaktságát, a morál kívánalmaival való harmóniáját, a nemzet szívéig lenyuló gyökereiben rejlő életképességét és a nemzettel együtt való örökéletűségét.

S ma, amikor egy ország jogászsága a tudás iránti hódolattal s bölcs tanítómestere iránti ragaszkodással üdvözli

születésed nyolcvanadik évfordulóját, ott lebegnek lelki szemink előtt boldog ifjúságunk felejthetetlen éveit, amikor lábaidnál ülve leshettük az Igét, amely hivatott ajkaidról fakadt. Felelevenedik előttünk hatalmas alakod, amint törvénykönyveidet melledhez szorítva, méltóságteljes léptekkel tartottál a katedra felé. Halljuk lelki füleinkkel a magyar magánjog Iliasát, amint az homéroszi tökéletességgel árad ihletett ajkaidról. Látjuk, miként nyulsz markáns balloddal az ódon kötésű *Werböczy* után, miként mutatsz erőteljes ujjal rá a *Planum Tabulare* egy-egy deciziójára, miként citálsz szinte ájtatos tisztelettel tudós-tekintetes professzor Ignatius *Frank* nemes patinájú, zamatos mondásait, s miként helyezed el az *Országbírói Értekezlet ideiglenes törvénykezési szabályait* egy jelentős gesztussal a magyar jog forrásai között. Emlékezünk arra, hogy minden éleselméjű jogi argumentáción, minden mélyenjáró analízisen és szintézisen túl a dikciónak ez a megkapó közvetlensége, a megjelenésnek és mozdulatoknak ez az imponáló nyomatékossága, mindaz a lényedből szétsugárzó szellemi és lelki nagyság volt az, ami tulajdonkép és elsősorban markolt hallgatód lelkébe, s ami két hatalmas és életreszóló igazságot — nyugodt lélekkel mondjuk: *dogmát* — adott nekik életútjukra útravalóul.

Az egyik dogma ez: nem a tankönyv, nem a kommentár, nem a még oly tudós egyetemi előadás a jog; *a törvény a jog*, ahogyan az a többi jogszabály egészébe szervesen behelyezve, belső értelme és célzatai szerint értelmezve, mint az élő jogszervezet egy szintén élő és működő alkatrésze az egészszel, mint egységgel és minden egyes többi alkatrésszel együtt és egyszerre harmóniában tartva értendő és értelmezendő.

A másik dogma pedig ez: a jog és jelesül a magyar magánjog is *mindig kész és sohasem kész*, mert minden adott pillanatban, minden adott tényállásra minden érvényben álló jogszabályunk Szent István királyunk végzeményeitől és Imre fiához írt intelmeitől kezdve egészen a tegnap, vagy ma kihirdetett törvénycikkig alkalmazást nyer, s a bíró feladata csak az, hogy törvényt *lásson*: olvassa le a *Corpus Juris Hungarici* órájáról, hányat is mutat a jelen pillanatban, a jelen esetben.

E két bölcs igazsággal a lelkünkben és titáni egyéniségged eleven impressziójával szívünkben léptünk ki az életbe és igyekeztünk érvényesíteni nemes tanításodat, mint bírák, ügyvédek, jogtanárok, a végrehajtóhatalom közegei; e két igazság mutatott számunkra irányt kételyeinkben és habozásainkban, adott vigaszt és megnyugvást csalódásainkban, nyújtott elégtételt és igazolást sikereinkben.

S még egy harmadik az, amit Benned fénylő példa-

adásként csodáltunk és csodálunk, s aminek kötelességünk nyomát adni, amikor most fiúi ragaszkodással és tanítványi tisztelettel üdvözlésedre Eléd járulunk. Aki senkitől utól nem ért kritikai elmeélel tudtad idézni vagy cáfolni az osztrák Ungert és a nagytekintélyű kommentátort: Krainzot; aki borotvaéles analízissel szedted izeire a német BGB. számos rendelkezését; aki a német pénzjogteoretikusokkal legyőzhetetlen ellenérveket szegeztél szembe és döntötted halomra pénzelméleteiket; aki ma is egyedülálló otthonossággal jársz az angol ingatlanjog sejtelmes ösvényein; akinek csak akarnia kellett volna és kellene, s egy csapással a külföld tudományos életében első lehetne az elsők között: hosszú és tüneményes pályád során egy sor írásod külföldre nem jutott, egy szavad idegen fül számára nem volt, s létedről és nagyságodról Szent István birodalmának határain túl csak hived és tisztelőd nagyszámú seregének közlései útján jutott hír, akik nem tudták megállani, hogy egy-egy alkalommal ki ne vigyék a nagy világba bölcseséged és messzire kimağasló egyéniséged evangéliumát.

Amikor most szeretetteljes hódolat¹ közzöntünk Téged, Mesterünk, könnytelt szemmel kérjük a Mindenhátót: hagyja meg nekünk az emberi kor legvéső határáig Tanítónkat, hogy bölcs szavával, istenfélő életével, nemes példájával tovább hirdethesse nekünk azt, aminek oly páratlan művésze és interpretátora és ami a jog lényege volt és marad mindenkoron: *artem aequi et boni*.

Grosschmid Jogszabálytana.

Irta: dr. Almási Antal, a m. kir. Kúria bírása, egyetemi rk. tanár.

1. Grosschmid élete munkájának óriási méretei a Fejezeteken kívül talán a Jogszabálytanában tűnnek leginkább szembe. Már az utóbbinak a terjedelme is szintén majdnem lesújtó. Mit szóljunk ugyanis a magyar magánjog oly általános részéhez, amelynek már a bevezető tanai is közel ezer nyomtatott oldalon ontják a szellemi kincsek kifogyhatatlan tárházát?

Ha a munka ily arányokban fejeződnék be, akkor a magyar jogi irodalom tizezer oldalas megbecsülhetetlen tartalmu remekművel gazdagodnék.

Hatalmas ennek a rendkívüli jelentőségű műnek merőben egyéni és genialis tárgyalási rendje, módja és iránya egyaránt. Grosschmid végtelen mondatai sehol sem szüggérálják annyira felejthetetlen tartalmukat az olvasó lel-